

ADVIES Intersectoraal Raadgevend Comité Jeugdhulp

advies 2018-04: visie van het RC ivm Jeugdhulp 2024¹

Datum: 25 oktober 2018

Met dit advies wensen de leden van het raadgevend comité (RC) een symbolische vlag te planten met als doel de intersectorale krijtlijnen voor Jeugdhulp 2024 uit te stippelen en onze visie over jeugdhulp in 2024 als input aan de volgende regering te bezorgen. Anderzijds wil het RC deze visietekst hanteren als kadernota voor het RC zelf om beleidsplannen die ter advisering voorgelegd worden de komende jaren aan af te toetsen.

Het betreft een unieke oefening waarbij we gebruik maken van de expertise inzake jeugdhulp van alle betrokken stakeholders in het intersectoraal samengestelde RC. De leden werden hierbij begeleid door Möbius die de opdracht had om het proces van visievorming te faciliteren. De oefening is gestart met een visiedag (feb 2018) waar werd gediscussieerd en nagedacht en de visies, ideeën van de leden van het intersectorale RC werden gebundeld. Een ontwerpdocument werd op de volgende vergaderingen van het RC verfijnd en verder uitgewerkt tot een afgewerkte visietekst (okt 2018). Hierdoor hadden de leden van het RC de mogelijkheid om de visietekst tussentijds met hun achterban te bespreken.

Het was voor de leden van het RC een uitdaging om de verschillende visies, elk vanuit de eigen expertise en achterban te bundelen tot een gedragen visietekst waar alle stakeholders met uitzondering van Onafhankelijk Leven zich in kunnen vinden. Het RC is hierin geslaagd door te zoeken naar de dingen die ons verbinden ipv te blijven hangen in de dingen waarin we verschillen.

De visietekst jeugdhulp 2024 is als volgt opgebouwd:

- missie: de droom van waar we met jeugdhulp naartoe willen
- visie: het ambitieuze doel dat we vooropstellen als motor voor verandering
- strategische doelstellingen: korte omschrijving van doelstellingen die in de komende jaren gerealiseerd moeten worden om de visie waar te maken

¹ Conform de volgende regeerperiode 2019-2024

Naast dit advies 'jeugdhulp 2024' wensen de leden van het RC ook nog een aantal meer concrete acties, aanbevelingen te formuleren zonder hiervoor een consensus binnen het RC na te streven. Deze worden in een apart document opgenomen worden.

De voorzitter,
Frank Cuyt

Missie, visie en strategie voor jeugdhulp 2024

Deze **ontwerpnota** is het resultaat van een interactieve denkoefening door de leden van het Raadgevend Comité Jeugdhulp in 2018. Bij de opmaak van dit document werd zowel gereflecteerd vanuit de huidige situatie binnen de jeugdhulp (verleden, heden), als vanuit de maatschappelijke uitdagingen waar we voor staan (toekomst).

1. MISSIE

De missie omschrijft het hoger doel, waarom we als jeugdhulp bestaan:

Jeugdhulp wil alle kinderen, jongeren en jongvolwassenen versterken in hun psychisch en sociaal welbevinden, wil inzetten op verbetering van kwaliteit van leven, door hen mogelijkheden te bieden en kansen te creëren tot een maximale ontplooiing en actieve deelname aan de samenleving. Het kind/ de jongere/ jongvolwassene zelf is steeds het vertrekpunt, met respect voor zijn/haar rechten en culturele en sociale eigenheid.

2. VISIE

De visie verwoordt wat we wensen, het ambitieuze doel dat we vooropstellen als motor voor verandering:

We ambiëren een jeugdhulp ...

... waar elk kind, jongere of jongvolwassene en zijn/haar gezin of context² zich ondersteund weet wanneer nodig en zo lang als voor hen en/of voor de maatschappij nodig is.

² Universeel maar proportioneel:

... waar we continuïteit en flexibiliteit kunnen waarborgen.
... waar onze cliënten zoveel als mogelijk eigenaar zijn over hun traject en in dialoog ondersteuning en zorg op maat kunnen krijgen die zo veel mogelijk geïntegreerd is in de samenleving.
... die dynamisch, innovatief, bruikbaar, bereikbaar, beschikbaar, begrijpbaar, betaalbaar, betrouwbaar en gekend is en/of ontwikkeld wordt.
Om die droom te realiseren moet er samengewerkt worden op alle niveaus.

Deze visie omschrijft onze kijk op de doelgroep, het aanbod, het dienstverleningsmodel en de interne organisatie van jeugdhulp. Die elementen zijn onderling aan elkaar verbonden om tegemoet te komen aan de complexe maatschappelijke uitdagingen.

3. STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

Volgende strategische doelen moeten jeugdhulp de komende jaren (tijdshorizon 2024) stuwten in de richting van de vooropgestelde missie en visie:

Hulpgarantie

SD 01 Jeugdhulp ontwikkelt, op basis van behoeften en vragen van elk kind, jongere of jongvolwassene tussen 0 en 25 die ondersteuning nodig heeft, hulpverlening zonder onderscheid.

SD 02 Waar nood is, en het gewenste aanbod tijdelijk niet beschikbaar, moeten cliënten binnen de jeugdhulp steeds een geschikt alternatief aangeboden krijgen.

SD 03 Bij verontrustende situaties wordt tijdig en gepast gereageerd en opvolging gegarandeerd.

SD 04 We spelen kort op de bal na een gepleegd jeugddelict door het onmiddellijk beschikbaar zijn van het meest gepaste aanbod. Jeugdhulp zet, ook bij jongeren die een delict gepleegd hebben, in op maximale ontwikkelingskansen.

Organisatie van het aanbod

SD 05 Jeugdhulp breidt het aanbod rechtstreeks en niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp kwantitatief en kwalitatief uit.

SD 06 Het jeugdhulpaanbod bestaat uit complementaire hulpverleningsvormen – in een

-
- **Universeel:** Volgens eenzelfde visie en aanpak voor alle 0 tot 25 jarigen in Vlaanderen die professionele ondersteuning nodig hebben. Iedereen kan in aanmerking komen voor gepaste hulp en ondersteuning, ongeacht hun afkomst, problematiek,
 - **Proportioneel:** Wel gedifferentieerd op maat van (de omvang van) de doelgroep, met bijzondere aandacht voor de meest kwetsbaren in onze maatschappij en de (doelgroep)specifieke zorg en deskundigheid

continuüm van informele en formele zorg en ondersteuning gaande van preventie tot gespecialiseerde zorg, en van zelf georganiseerde zorg via eigen regie versus aanbodgestuurde zorg, van regulier aanbod tot crisisaanbod en van vrijwillig tot aanklampend / gedwongen – die parallel kunnen worden ingezet en naadloos in elkaar kunnen overgaan in het belang van de cliënt en zijn/haar context.

SD 07 Jeugdhulp realiseert de **integratie en aansluiting van preventie** in het verdere aanbod.

SD 08 Jeugdhulp ontwikkelt en implementeert **blended hulpverlening**: een mix van hulpverleningskanalen die de combinatie maakt van verschillende werkvormen in (in)directe hulpcontacten, bijvoorbeeld face-to-face contact, online hulpverlening, telehulp, beeldbellen,...

SD 09 Jeugdhulp vermijdt verkokering door een **versterkte afstemming en overleg op alle niveaus en met alle betrokkenen** (intersectoraal, regionaal, lokaal en op niveau van de hulpverleners en cliënten).

SD 10 Het beleid en de praktijk inzake jeugdhulp wordt gebaseerd op **goede praktijken en wetenschappelijke inzichten**.

Kwaliteit van het aanbod

SD 11 **Centraal in de organisatie van de jeugdhulp staat de ondersteuningsnood van de cliënt. Daarnaast is het rechtstreeks contact tussen de hulpverlener(s) en de cliënt essentieel.** Andere (administratieve) taken worden zo beperkt mogelijk gehouden.

SD 12 Jeugdhulp ondersteunt cliënten (zowel kind als context) in het **eigenaarschap nemen over zijn/haar leven** als proces van persoonlijk en maatschappelijk sterker worden, om zo zelf een plek in de samenleving in te nemen. De hulpverlening versterkt daartoe hun krachten en talenten. Wanneer betrokkenheid (desnoods dwingend) vanuit de jeugdhulp dan toch noodzakelijk is, dan komt dit op een **participatieve manier** met de cliënt en zijn/haar directe omgeving tot stand.

Jeugdhulp in de brede maatschappij

SD 13 Jeugdhulp maakt haar aanbod beter bekend, duidelijker afgebakend en toegankelijk tot op een niveau waar **zowel cliënten als hulpverleners en doorverwijzers er vlot hun weg in vinden** (zowel bij toegang als bij doorstroom).

SD 14 Jeugdhulp is bereikbaar en betrouwbaar in alle dimensies: **fysiek / geografisch in de nabijheid** van de cliënt en zijn context, **ook buiten de klassieke kantooruren** en op locaties die **laagdrempelig** zijn en **gastvrijheid, veiligheid en vertrouwen** uitstralen.

SD 15 **Sociale ondernemers** hebben binnen een faciliterend regelgevend kader **ruimte en middelen om een kwaliteitsvol aanbod op maat te ontwikkelen** en in regionale afstemming antwoord te bieden op sociale noden.

SD 16 Nieuwe initiatieven en oplossingen in de jeugdhulp zijn complementair aan en ontwikkeld in nauwe **samenwerking met andere beleidsdomeinen, in het bijzonder met onderwijs** maar ook met werk, jeugdwerk, sport, cultuur, wonen, justitie, (geestelijke) gezondheid en armoedebestrijding,

SD 17 Jeugdhulp **maximaliseert de diversiteit en multi-dimensionaliteit** van onze maatschappij in het eigen personeelsbeleid en bestuur.

Financiering

SD 18 De manier van financiering en het **bepalen van een eventuele bijdrageregeling is ondergeschikt aan de hulpvraag** en de toegankelijkheid van de zorg. Dezelfde rechten voor alle jongeren moeten wel steeds gerespecteerd worden.

SD 19 **Jeugdhulp is een recht** zoals het recht op gezondheid en onderwijs. Dat **impliceert een open-end financiering**.

AANBEVELINGEN EN IDEEËN

Deze aanbevelingen en ideeën werden door verschillende leden van het RC geformuleerd en kunnen bijdragen om de strategische doelstellingen te realiseren. Hiervoor werd er binnen het RC geen consensus nagestreefd.

- 01 Er moet meer aandacht uitgaan naar **het welzijn en de levenskwaliteit van alle kinderen/jongeren / jongvolwassenen en hun context.**

- 02 De werking van de twee bestaande gemandateerde voorzieningen - **Ondersteuningscentra Jeugdzorg (OCJ) en de Vertrouwenscentra Kindermishandeling (VK) – wordt beter op elkaar afgestemd.**

- 03 Naast het residentiële aanbod moet ook **ingezet worden op alternatieve ondersteuning in de samenleving.**

- 04 Ondersteuning kan via een **persoonsvolgend budget.**

- 05 De **positieve beeldvorming over jeugdhulp en jongeren in de jeugdhulp** moet versterkt worden. Hiervoor moeten op verschillende niveaus (Vlaams, regionaal en lokaal) de nodige acties worden ondernomen.

- 06 We vragen om de **huidige werking** frequent **procesmatig te evalueren** waarbij ook de verschillende actoren mee aan bod kunnen komen.

- 07 De **werking van de crisismeldpunten** moet **beter op elkaar afgestemd worden (uniformiteit qua werking)** voor alle crisismeldingen binnen jeugdhulp.

- 08 We moeten het **oneigenlijk gebruik van crisishulp** omwille van ontbrekend en/of volzet aanbod **voorkomen.**

- 09 Vanuit de doelstelling om jeugdhulp te vereenvoudigen moeten we de finaliteit en werking van de **modulering op regelmatige tijdstippen kritisch opvolgen en evalueren (vanuit het perspectief van de gebruikers, de voorzieningen en de overheid)**. De modulering is een middel om 2 doelstellingen te bereiken: om het aanbod te vereenvoudigen en om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen. We verwijzen hierbij tevens naar het advies van het Raadgevend Comité van 15 maart 2018.
-
- 10 **Optimaliseer en investeer in het breed onthaal** in de jeugdhulp en maak het transparant: voor jongeren en hun context mag het niet uitmaken aan welke deur wordt aangeklopt, ze moeten steeds tot bij de gepaste zorg gebracht kunnen worden.
-
- 11 In functie van de vertrouwensrelatie en continuïteit is er nood aan **professionele trajectbegeleiding** en er moet uitgezocht worden hoe trajectbegeleiding uitgevoerd kan worden.
-
- 12 We moeten blijven werken aan de **kwaliteitsverbetering bij de jeugdhulpverleners** en de **opwaardering van dit beroep**. Jeugdhulpverleners moeten voldoende ondersteuning krijgen door een goede omkadering. We denken o.a. aan volgende initiatieven:
- We moeten het werken met ervaringsdeskundigen als hulpverleners uitrollen.
 - Er moeten initiatieven genomen worden om mensen van een andere afkomst ertoe aan te zetten om in de jeugdhulpsector aan de slag te gaan.
 - Jeugdhulpverleners moeten doordrongen zijn van een meer doelgerichte en integrale aanpak in plaats van een aanbodgestuurde aanpak.
 - We moeten samenwerken met onderwijs.
-
- 13 In het kader van de continuïteit moet de **overgang naar volwassenheid en volwassenenondersteuning voorzien worden**, rekening houdend met de extra ondersteuning die nodig is na het wegvallen van onderwijs. De jeugdhulp en de volwassenenzorg moeten dit samen ontwikkelen.
-
- 14 Brede visies zoals vermaatschappelijking, inclusie, participatie, zelfregie, subsidiariteit ... moeten **eenduidig gedefinieerd worden zodat iedereen dezelfde taal spreekt, de hulpverlening hierop geënt is en jeugdhulpverleners deze principes kunnen toepassen in de dagelijkse praktijk**.
-
- 15 Kinderen / jongeren / jongvolwassenen en hun context moeten, naast inspraak in hun eigen hulpverlening, ook **kunnen participeren** bij het ontwikkelen van nieuwe beleidsinitiatieven zowel op niveau van voorzieningen als op niveau van de overheid (bijvoorbeeld door het mee opstellen van de functiebeschrijving voor het hulpverlener, door praktijktesten te introduceren ...).
-
- 16 Ook bij het vermaatschappelijken van de zorg heeft de **overheid nog steeds een coördinerende en organiserende rol te spelen**. Het mag geen instrument zijn om verantwoordelijkheden af te schuiven.

- 17 De regionale afstemming in netwerkregio's met actoren in de jeugdhulp moet gefaciliteerd en georganiseerd worden. Afstemming tussen de diverse regiostructuren is absoluut noodzakelijk. **Regionale diversiteit en expertise in het aanbod moet men wel behouden.**
-
- 18 Realiseer, naast de bestaande linken met de basisvoorzieningen, meer **organisatie- en beleidsdomein-overschrijdende afstemming en initiatieven**. Mogelijke voorbeelden van dergelijke initiatieven zijn de betrokkenheid van jeugdhulp in de Huizen van het Kind (i.f.v. vroegdetectie en preventie).
-
- 19 Er moet in de jeugdhulp ingezet worden op **vervolgtrajecten** en op **preventie**.
-
- 20 We zetten een **netwerk** (kenniscentrum) op in het kader van de strategische doelstelling om het beleid en de praktijken inzake jeugdhulp te baseren op goede praktijken en wetenschappelijke inzichten. Dit netwerk moet inzichten verzamelen en kennisdeling stimuleren.

¹ Leden van het intersectoraal raadgevend comité Jeugdhulp: effectief (plaatsvervanger)

Gebruikers (7): Lieve Maesmans (Ward Campo), Miet Neyens (Kris Clijsters), Ingrid Crabbe (Ilse De Groof), Ria Bruyneel (Reinhart Niesten), Herman Janssens (Sofie Vander Vennet), Wendelien De Baere (Koenraad Depauw), Musti Önlén (Christopher Oliha)

Koepels (8): Jan Bosmans (Fran Seghaert), Cyriel Craeghs (Evelyn Huys), Diane Serneels (Mieke Segers), Anita Cautelaers (Erik Liégeois), Geert Ginneberge (Hans Paredis), Ann Moens (Gorik Kaesemans), Lieve Van Den Bossche (Dirk Kaethoven), Inge Van Trimpont (Stefan Grielens)

Vakbonden (3): Lieven Blomme (Eric Janssen); Stijn Heuvelmans (Jan Piet Bauwens); Arn Houthoofd (Laila Aissa)

Deskundigen (6): Barbara Van Eeckhoudt, Gwendy Moentjens, Johan Put, Elisabeth Boone, Frank Cuyt, Mathieu Voets